

Igenis, erős, céltudatos, tervszerű kulturmunkára van szükségünk, ha azt akarjuk elérni, hogy az egész ország úgy termeljen, mint ahogy annak ma csak egy ötödrésze bír, — ha azt akarjuk, hogy az a magyar nép, amelynek lelkében oly nagy erkölcsi kincsek rejlenek, anyagi erőiben is gyarapodjék és abban a kemény küzdelemben, mely elől a mai kor gazdaságpolitikai versenyében kitérnie nem lehet, győztesen megállja a helyét.

A gazdag magyar föld szegényes, elmaradott megművelésének új alapokon való rekonstrukciója oly „mechanizmus“, amelyhez Magyarország intelligenciájának összefogására és munkás kezére lesz szükség.

Üdv annak, aki ezt már a mai napon megérti!

A látszólagos nyereségek megadóztatása.

Irta: dr. Lénárt Vilmos.

A kereskedői mérleg valóságának helyreállításáról szóló 1925. évi 7000/P. M. számú rendelet 42. §-a akként intézkedik, hogy az egyes vagyontárgyaknak a megnyitó leltárban és megnyitó mérlegben kitüntetett értékeit a további adóztatás során beszerzési, illetőleg előállítási áraknak kell tekinteni. Ez a szabály azonban nem idézheti elő azt, hogy a megnyitó leltárban és megnyitó mérlegben kitüntetett értéknél magasabb áron értékesített vagyontárgyaknál mutatkozó nyereség adó alá vonassék akkor is, ha a tényleges beszerzési, illetőleg előállítási árakra való tekintettel a nyereség csak látszólagos. Ennek az elvnek végrehajtására vonatkozó részletes szabályokat a pénzügyminiszter rendelettel állapítja meg.

Ennek az intézkedésnek az volt a célja, hogy az új értékelésű leltárak és mérlegek felvételét, illetve az egyes vagyontárgyak értékesítését a vállalatok gazdasági helyzetüknek és üzleti politikájuknak megfelelően eszközölhessék anélkül, hogy ezen szabad mozgásukban valamely későbbi adóztatási hátrány lehetősége őket gátolja. Ez az intézkedés biztosította egyrészt az óvatos értékelést, másrészt a latens tartalékok alkotását, annak veszedelme nélkül, hogy a később magasabb áron történő értékesítés folyamán adóteher érné a vállalatokat. A vállalatok ezen intézkedést szem előtt tartva, készítették el új értékelésű leltáraikat és megnyitó mérlegeiket és ezzel a jövőre vonatkozólag egy fait accompli-t teremtettek.

Az egyes adók és illetékek mérsékléséről szóló törvénynek 1926 őszén benyújtott javaslatából meglepetéssel szereztünk tudomást arról, hogy a pénzügyi kormány korlátozni szándékozik a mérlegrendelet ezen gazdaságilag is, adójogilag is helyes rendelkezését. Ezen törvényjavaslatban az foglaltatott, hogy a mérlegrendelet 42. §-a szerint mutatkozó látszólagos nyereség címén az adóalap nem csökkenthető kisebb összegre, mint a részvényesek között kifizetett osztalék. Az osztalék mérvéig tehát adót kell fizetni akkor is, ha a nyereség látszólagos. Ennek a rendelkezésnek visszaható ereje lett volna már a megnyitó mérleget követő első zárómérleg alkalmával történő adóztatásnál.

A képviselőház pénzügyi bizottságában a javaslat módosításokon ment át. A minimális adóalapnak a kifizetett osztalék mértékében való megállapítása enyhítettett azzal, hogy a minimális adóalap megállapításánál az osztalékból levonásba hozandó a külföldről származó és ott társulati adóval vagy hasonló adóval megrótt jövedelem. Enyhítettett továbbá azzal, hogy amennyiben az ekként előálló minimális adóalap még mindig nagyobb, mint a vállalat tényleges nyeresége, és ez a vállalat által kért könyvvizsgálat során beigazolást nyer: az adóalap a tényleges nyereség összegében állapítandó meg. Enyhült végül azzal is, hogy ezen újabb szabályozásnak nincs visszaható ereje, hanem csak az 1927. évi adókiivetéstől kezdődőleg nyer alkalmazást. A mérlegrendelet 42. §-át módosító ezek az intézkedések az 1927. évi V. t.-c.-be vétettek fel.

Ugy jogdogmatikailag, mint gazdaságilag, de a törvény iránti tisztelet szempontjából is, súlyos kritikát érdemel a jogalkotás ezen módja. A vállalatok új értékelési mérlegeiket a mérlegrendelet alapján kellett hogy felvegyék és amikor ezt megtették, jön egy újabb törvény, amely a mérlegrendelet alapvető intézkedését in péius módosítja, akként, hogy annak hatálya szükségképen kihat a multa, mert a közgyűlésileg már jóváhagyott új értékelési mérlegeket a vállalatok újból nem módosíthatják. A törvények megbízhatóságában való hiten csorba esett.

A mérlegrendelet az 1924. évi IV. t.-c. alapján kibocsátott ugynevezett szanálási rendelet, tehát törvényerejű. A rendelet 42. §-a a látszólagos nyereségek adómentességére vonatkozó elvet pontosan megállapítja. Az elv végrehajtására vonatkozó szabályozást azonban a pénzügyminiszter rendeleti hatáskörébe utalja. A végrehajtási rendelet az eljárási szabályokat van hivatva

megállapítani, ezek az eljárási szabályok azonban az elvet: a látszólagos nyereségek adó alól való mentességét nem sérthetik.

Mégis mit látunk? A társulati adóra vonatkozó hivatalos összeállítás (T. H. Ö.) a mérlegrendeletnek és az 1927. évi V. t.-c.-nek rendelkezéseit szó szerint felvette. A T. H. Ö. 1927. évi 40.000. számú végrehajtási utasítása azonban ezen törvényes rendelkezések végrehajtásánál tullepi hatáskörét és a végrehajtási intézkedések mellett olyan anyagi rendelkezéseket is tesz, amelyek az elvet: a látszólagos nyereségek adó alól való mentességét a törvényes szabályokon túlmenőleg korlátozzák.

A törvényes jogszabályokban megállapított elv az, hogy a megnyitó mérlegben kitüntetett értéknél magasabb áron értékesített vagyontárgyaknál mutatkozó nyereség nem vonható adó alá akkor, ha a tényleges beszerzési, illetőleg előállítási árra való tekintettel a nyereség csak látszólagos. A törvényes szabályok tehát nem tesznek különbséget abban a tekintetben, hogy a látszólagos nyereség mely vagyontárgy későbbi értékesítésénél mutatkozik. Ennek dacára a T. H. Ö. 43. §-ának (2.) bekezdéséhez fűzött utasítás (5.) bekezdése taxative felsorolja, hogy csak az épületeknél, a berendezési és felszerelési tárgyaknál; továbbá az értékpapiroknál, az áru- és anyagkészleteknél, valamint a békeszerződéssel kapcsolatos bizonyos követeléseknél vehető figyelembe a látszólagos nyereség. Kifejezetten kimondja az utasítás, hogy egyéb vagyontárgyak után a látszólagos nyereség nem vehető figyelembe. Tehát, ha például egy vállalat megnyitó mérlegében a földbirtokát vagy telkét, vagy devizáit, vagy valutáit értékelte a beszerzési áron alul, vagyis latens tartalékait ezen vagyontárgyak értékelésénél alkotta és később ezen vagyontárgyakat a megnyitó mérlegbeli értéken felül értékesítette, a mutatkozó könyvszerű nyereség után adót köteles fizetni, jóllehet nyeresége csak látszólagos.

A T. H. Ö. 43. §-ának (2.) bekezdése szerint a megnyitó mérlegben kitüntetett érték és a tényleges beszerzési ár közötti különbözet a látszólagos nyereség. Ezen törvényes szabállyal szemben az ahhoz fűzött utasítás (14.) bekezdése azt rendeli, hogyha a megnyitó leltárt és mérleget megelőző legutolsó záróleltárban és mérlegben a vagyontárgyak nagyobb értékkel szerepelnek, mint a megnyitó leltárban és mérlegben, abban az esetben a megnyitó leltárt és mérleget megelőző záróleltárban és mérlegben beállított értékeket kell beszerzési, illetve

előállításai áraknak tekinteni. Vagyis, ha pl. egy vagyontárgy a megnyitó leltárban 1000 pengővel vétetett fel, a megnyitó leltárt megelőző záróleltárban pedig 15,000.000 koronával, vagyis 1200 pengővel volt felvéve, önköltségi ára pedig 10.000 pengő volt és például 12.000 pengővel értékesítettett, látszólagos nyereségként nem az 1000 pengő megnyitó leltárbeli érték és a 10.000 pengő tényleges beszerzési ár közötti 9000 pengő különbözet, hanem az 1000 pengő megnyitó leltárbeli érték és a megnyitó leltárt megelőző záróleltárban szereplő 1200 pengő közötti 200 pengő különbözet tekintendő.

Az utasítás (17.) bekezdése, illetve az azt módosító 1927. évi ad 40.000. számú rendelet (6.) bekezdése szerint a beigazolt magasabb beszerzési árból a megnyitó mérleget megelőzően 1920 január hó 1-étől adómentesen leirt vagy tartalékolt összegek levonásba hozandók és csak a maradvány tekintendő beszerzési árnak.

Ezek a végrehajtási utasításbeli intézkedések nem a törvényben megállapított elvnek végrehajtására vonatkozó szabályokat alkotnak, hanem a törvényben megállapított elv alkalmazását szűkebb területre szorítják, mint amelyet a törvény megjelöl. Mert a törvény a látszólagos nyereség szempontjából nem tesz különbséget a vagyontárgyak egyes fajai között, a törvény határozottan megmondja, hogy a megnyitó leltári érték és a beszerzési, illetve önköltségi ár közötti különbözet a látszólagos nyereség. Nem tartjuk kétségesnek, hogy a közigazgatási bíróság a végrehajtási utasításnak azon intézkedéseit, amelyek nem egyeznek meg azzal az elvvel, amelyet a mérlegrendelet a látszólagos nyereségek adó alól való mentessége tekintetében megállapít, nem fogja törvényes felhatalmazás keretében kiadott rendelkezésnek tekinteni, hanem alkalmazni fogja magát a törvényerejű mérlegrendeletet.

Nem tesz jó szolgálatot a pénzügyi kormány sem a kincstárnak, sem az adózóknak, sem az adómorálnak, sem akkor, amikor törvénybeli rendelkezéseknek visszaható erővel való új törvénybeli módosítását kieszközli, sem pedig akkor, amikor törvénybeli felhatalmazásának keretén tulmenőleg kívánja az adóterhet súlyosbitani.